

VASILE DRÂMBOCIANU | **UN**
TEZAU
DE
MONED
MEDIEVALE
DESCOPERIT
LA GLODEANU
SILIȘTEA

UN TEZAU DE MONEDE MEDIEVALE DESCOPERIT LA GLODEANU SILIȘTEA, JUDEȚUL BUZĂU

În luna mai, anul 1971, cu ocazia lucrărilor agricole de primăvară, a fost găsit un vas cu monede de argint din secolele XV-XVI în apropierea lacului „Siliștea“. Monedele, dimpreună cu fundul vasului au fost duse la Școala generală din satul Cotorca, comuna Glodeanu Siliștea, de unde, prin intermediul tovarășului profesor Constantin Mogoș, au parvenit Muzeului județean de istorie Buzău. Din totalul monedelor de 158, 154 sînt denari ungurești și 4 sînt aspri turcești.

Dăm mai jos descrierea cronologică a monedelor.

MONEDE UNGUREȘTI

1. MATEI CORVIN (1458-1490).

Av. MATHIE R (EX) VNGARI (AE). Scut împărțit în patru cîmpuri, avînd în stînga sus patru benzi orizontale, în dreapta sus crucea patriarhală (ambele reprezentînd armele vechi ale Ungariei). În stînga jos două capete încoronate, reprezentînd Croația, iar în dreapta jos leul Boemiei. În mijlocul scutului se află corbul Corvineștilor. Legenda este scrisă între un cerc perlat în exterior și un cerc liniar în interior. Cuvintele sînt despărțite de cîte un punct.

Rv. PATRONA VNGARIE ; K. Fecioara cu voal, cu pruncul în brațe în stînga, pe tron. Sigla K arată că moneda a fost bătută la Kremnitz (azi Kremnica în R.S. Cehoslovacă). Legenda se află între un cerc perlat în exterior și un cerc liniar în interior. Cuvintele sînt despărțite de cîte un punct. Denar de argint, greutatea 0,60 g., diam. 16 mm., anul 1468-1481.

2. WLADISLAV II JAGELLO (1490-1516).

Av. WLADISLAI R (EX) VNGARI (AE) 1516. Scut împărțit în patru cîmpuri, avînd în stînga sus patru benzi orizontale, în dreapta sus crucea patriarhală, asimetrică, îi lipsește brațul stîng de jos (ambele reprezentînd armele vechi ale Ungariei). În stînga jos armele Dalmației : două capete de pantere încoronate, iar în dreapta leul Boemiei. În mijlocul scutului un vultur. Legenda este scrisă între două cercuri perlate. Cuvintele sînt despărțite de cîte o stelută.

Rv. PATRONA VNGARI (E) ; K-H. Fecioara, cu coroană, cu pruncul în brațe în stînga pe tron. Legenda este scrisă între două cercuri perlate. Cuvintele sînt despărțite de cîte o stelută. Denar de argint greutatea 0,98 g., diam. 15 mm., anul 1509.

3. Av. M (ONETA) WLADISLAI R (EX) VNGARI (AE). Idem nr. 2, doar legenda se află scrisă între un cerc perlat în exterior și un cerc liniar în interior, iar cuvintele sînt despărțite de cîte un punct. Îi lipsește data.

Rv. Idem nr. 2, doar legenda este scrisă între un cerc perlat în exterior și un cerc liniar în interior, iar cuvintele sînt despărțite de cîte un punct. Denar de argint, greutatea 0,97 g., diam. 15 mm., anul 1509.

4. LUDOVIC II (1516-1526)

Av. LVDOVICVS R(EX) VNGARI (AE) 1525. Scut împărțit în patru cîmpuri, avînd în stînga sus patru benzi orizontale, în dreapta sus crucea patriarhală, asimetrică, îi lipsește brațul stîng de jos. În stînga jos armele Dalmației : două capete de pantere încoronate. În cîmpul de jos, dreapta, leul Boemiei. În mijlocul scutului un vultur. Cifra 2 de la 1525 este în formă de Z. Legenda este scrisă între două cercuri perlate. Cuvintele sînt despărțite de cîte o steluță.

Rv. PATRONA VNGARIE ; K-B. Fecioara cu pruncul în brațe, în stînga cu coroană și cu nimb, pe tron. Legenda este scrisă între două cercuri perlate. Cuvintele sînt despărțite de 2 steluțe. Denar de argint, anul 1525 ; greutatea monedelor bătute în timpul lui Ludovic al II-lea variază între 0,60 g. și 0,66 g. și diametrul între 15 mm. și 16 mm.

5. Idem nr. 4, doar sigla este C și Fecioara în loc de nimb are voal. Denar de argint, anul 1525.

6. Idem nr. 4. Denar de argint, anul 1526.

7. Idem nr. 4, doar cuvintele sînt despărțite de cîte un cerculeț și lipsește data.

Rv. PATRONA K VNGARIE ; A-V Idem nr. 4, doar siglele sînt A-V și cuvintele sînt despărțite de cîte o steluță.

8. FERDINAND I (1526-1564).

Av. FERDINAND D (EI) G (RATIA) R (EX) VNG (ARIAE) 1527. Scut împărțit în patru cîmpuri, avînd în stînga sus, patru benzi orizontale, în dreapta sus, crucea patriarhală, asimetrică, îi lipsește brațul stîng de jos. În stînga jos, armele Dalmației : două capete de pantere încoronate. În dreapta jos, leul Boemiei. În mijlocul scutului se află stema Austriei. Cifra 2 de la 1527 este în formă de Z. Legenda este scrisă între două cercuri perlate. Cuvintele sînt despărțite de cîte un punct.

Rv. PATRONA VNGARIE ; K-V. Fecioara, cu coroană, pe tron, ține pruncul în brațe, în stînga. Legenda este scrisă între două cercuri perlate. Cuvintele sînt despărțite de două puncte. Denar de argint, anul 1527. Toate monedele bătute în timpul lui Ferdinand I au o greutate care variază între 0,55 g. și 0,61 g., și diametrul între 15 mm, și 16 mm.

9-11 Idem nr. 8. Denari de argint, anul 1528.

12 Idem nr. 8. Denar de argint, anul 1528. Pe avers cuvintele sînt despărțite de două steluțe.

13 Idem nr. 8. Denari de argint, anul 1532.

14-15 Idem nr. 8. Denari de argint, anul 1533.

16 Idem nr. 8. Denar de argint, anul 1536.

17-18 Idem nr. 8, doar pe revers cuvintele sînt despărțite de două puncte și o steluță. Denari de argint, anul 1537.

19-20. **Idem nr. 17.** Denari de argint, anul 1538.

21 **Idem nr. 8,** doar pe avers cuvintele sînt despărțite de cîte o steluță, iar pe revers de două steluțe mici și una mare. Denar de argint, anul 1540.

22-26 **Idem nr. 21.** Denari de argint, anul 1541.

27-28 **Idem nr. 21,** doar pe revers cuvintele sînt despărțite de două steluțe. Denari de argint, anul 1542.

29-30 **Idem nr. 17.** Denari de argint, anul 1543.

31-32 **Idem nr. 27.** Denari de argint, anul 1544.

33-36 **Idem nr. 21.** Denari de argint, anul 1545.

37-41 **Idem nr. 21.** Denari de argint, anul 1546.

42-47 **Idem nr. 8.** Denari de argint, anul 1547.

48-52 **Idem nr. 8.** Denari de argint, anul 1548.

53-59 **Idem nr. 8.** Denari de argint, anul 1549.

60-65 **Idem nr. 8.** Denari de argint, anul 1550.

66-72 **Idem nr. 8.** Denari de argint, anul 1551.

73-76 **Idem nr. 8,** doar pe revers cuvintele sînt despărțite de trei puncte. Denari de argint, anul 1552.

77-84 **Idem nr. 17.** Denari de argint, anul 1553.

85-90 **Idem nr. 17.** Denari de argint, anul 1554.

91-96 **Idem nr. 17.** Denari de argint, anul 1555.

97. **Idem nr. 17,** doar legenda de pe avers este rebătută. Denar de argint, anul 1555.

98-104 **Idem nr. 17.** Denari de argint, anul 1556.

105 ION SIGISMUND (1556-1571).

Av. IOAN (NES) SECVN (DVS) D (EI) G (RATIA) R (EX) VN (GARIAE) 1556. Scut împărțit în patru cîmpuri, avînd în stînga sus patru benzi orizontale, în dreapta sus, crucea patriarhală, asimetrică, îi lipsește brațul stîng de jos. În stînga jos, două capete încoronate reprezentînd Croația, iar în dreapta jos, leul Boemiei. În mijlocul scutului se află armele familiei Zapolya : un lup ridicat pe picioarele din spate pe trei munți. Legenda este scrisă între două cercuri perlate. Cuvintele sînt despărțite de cîte o steluță, doar literele : R și VN nu sînt despărțite.

Rv. PATRONA VNGARIE ; N-P. Fecioara cu coroană, cu pruncul în brațe, în stînga, pe tron. Legenda este scrisă între două cercuri perlate. Între cuvinte se află trei steluțe și două puncte intercalate între ele. Denar de argint, greutatea 0,57 g., diam. 15 mm., anul 1556.

106-117 **Idem nr. 17.** Denari de argint, anul 1557.

118-123 **Idem nr. 17.** Denari de argint, anul 1558.

124 Av. FER (DINAND) D (EI) G (RATIA) E (LECTVS) RO MANORVM) I (MPERATOR) S (EMPER) AV (GVSTVS) GE (RMANIAE) HV (NGARIAE) B (OHEMIAE) R (EX). Scut împărțit în patru cîmpuri avînd în stînga sus patru benzi orizontale, în dreapta sus crucea patriarhală, asimetrică, îi lipsește brațul stîng de jos. În stînga jos două capete încoronate reprezentînd Croația, iar în dreapta jos, leul Boemiei. În mijlocul scutului se află stema Austriei. Legenda este scrisă între două cercuri perlate. Cuvintele sînt despărțite de cîte un punct. Literele : E, RO, GE, HV, B, R, nu sînt despărțite de puncte. Anul este scris deasupra scutului.

Rv. PATRONA VNGARIE K-B. Fecioara cu coroană, pe tron, ține pruncul în brațe, în stînga. Legenda este scrisă între două cercuri perlate. Cuvintele sînt despărțite de două puncte și o steluță.

125-126 **Idem nr. 124.** Denari de argint, anul 1599.

127-130 **Idem nr. 124.** Denari de argint, anul 1560.

131-134 **Idem nr. 124.** Denari de argint, anul 1561.

135-137 **Idem nr. 124.** Denari de argint, anul 1562.

138-140 **Idem nr. 124.** Denari de argint, anul 1563.

141-146 **Idem nr. 124.** Denari de argint, anul 1564.

147 **Idem nr. 124.** Denar de argint, anul 1565.

148 MAXIMILIAN AL II-LEA (1564-1576)

Av. MAX (IMILIVS) II D (EI) G (RATIA) E (LECTVS) RO (MA-NORVM) I (MPERATOR) S (EMPER) AV (GVSTVS) G (ERMANIAE) HV (NGARIAE) B (OHEMIAE) R (EX). Scut împărțit în patru cîmpuri, avînd în stînga sus patru benzi orizontale, în dreapta sus, crucea patriarhală, asimetrică, îi lipsește brațul stîng de jos. În stînga jos, cele două capete încoronate reprezentînd Croația, iar în dreapta jos, leul Boemiei. În mijloc se află un scut cu stema Austriei. Legenda este scrisă între două cercuri perlate. Cuvintele sînt despărțite de cîte un punct. Anul este scris deasupra scutului mare.

Rv. PATRONA VNGARIE : K-B. Fecioara, cu coroană, cu pruncul în brațe, în stînga, pe tron. Legenda este scrisă între două cercuri perlate. Cuvintele sînt despărțite de două puncte și o steluță. Toate monedele bătute în timpul lui Maximilian au o greutate care variază între 0,56 g și 0,58 g. și diametrul între 16 mm. și 17 mm. ; anul 1564.

149-150 **Idem nr. 148.** Denari de argint, anul 1565.

151 **Idem nr. 148.** Denari de argint, anul 1566.

152-153 **Idem nr. 148.** Denari de argint, anul 1567.

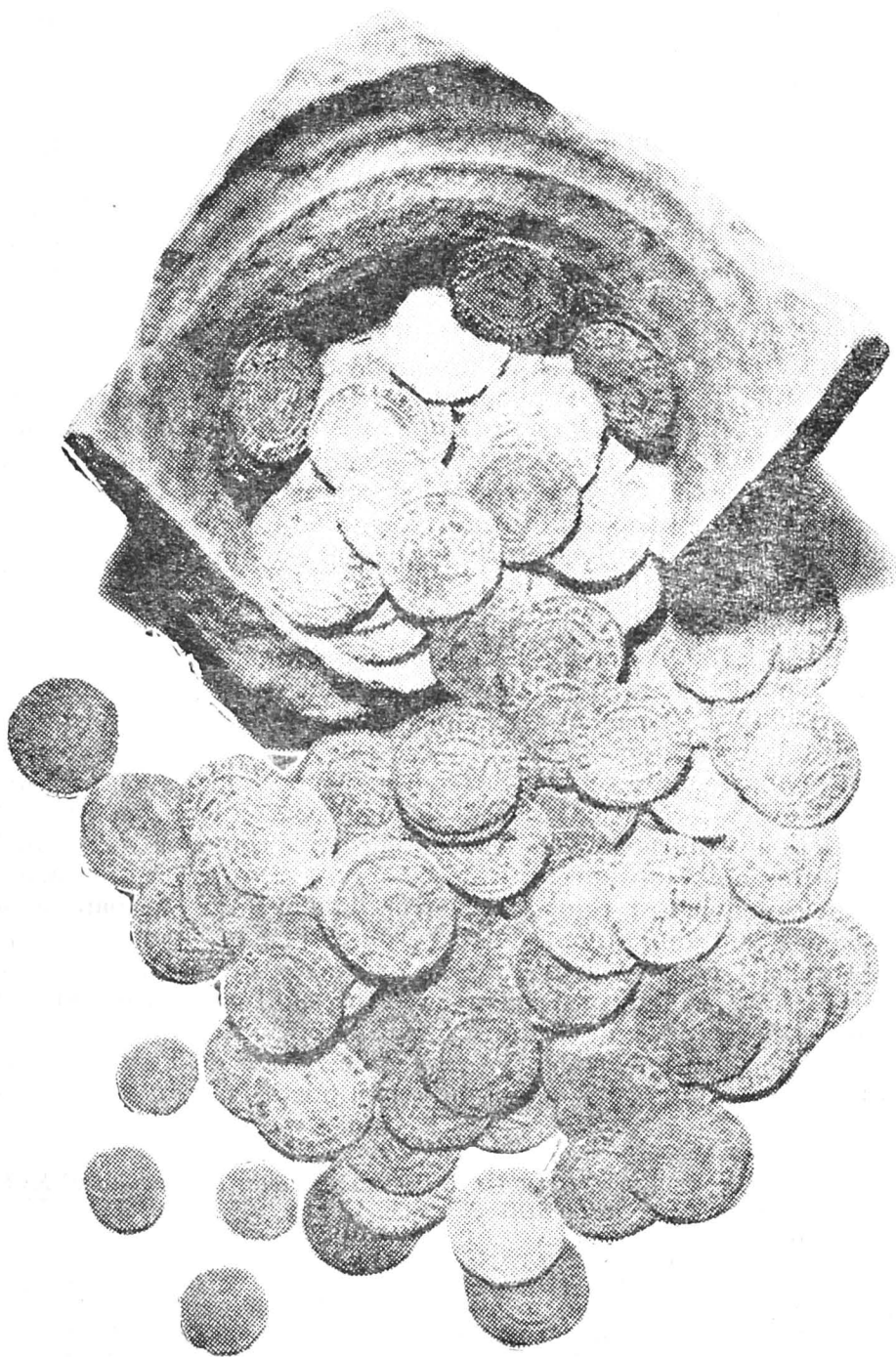
154 **Idem nr. 148.** Denar de argint, anul 1568.

155-158 **Aspri de argint turcești**, emiși de sultanul **SELIM I** (1512-1520), în anul 926 al hegirei — 1520 anul creștin ; greutatea variază între 0,55 g. și 0,63 g., iar diametrul variază între 11 mm. și 13 mm.

Tezaurul monetar de la Glodeanu Siliștea, nu ridică prea multe probleme de datare, majoritatea monedelor avînd scrise pe ele data baterii, în afară de moneda din timpul lui Matei Corvin, dar și aceasta se poate data ușor țînînd seama de anumite criterii. După Ludovic Huszar, monedele în care Fecioara este reprezentată cu voal se datează între anii 1468-1481, cele pe care este reprezentată cu coroană, între 1482-1488, iar cele pe care este reprezentată cu coroană și cu nimb, între anii 1489-1490. Deci, moneda noastră pe care Fecioara este reprezentată cu coroană, a fost bătută între anii 1468-1481, iar sigla K arată că monetăria emiterii a fost Kremnitz, Kormóc Banya, astăzi Kremnica din R.S. Cehoslovacia¹.

Monetăria din acest oraș a primit privilegiu de a bate monede de argint încă din anul 1333. Conform pactului de la Viena, 1515, Ludovic al II-lea a donat, în anul 1522, ca dotă soției sale Maria, printre altele, minele și atelierul monetar din Kremnitz, procedeu ilegal, deoarece ace-

¹ ALEXANDRU ARTIMON, *Un tezaur monetar din secolele XV-XVI descoperit la Suceava*, în „CARPICA”, Bacău, 1969, p. 345.

tea erau „peculium regium“. Oraşul a continuat să bată monede şi în timpul lui Ferdinand I, iar în anul 1548, a trecut în posesia acestuia. După bătălia de la Mohács, au fost încercări de desfiinţare a monetăriei, dar fără nici un rezultat².

Monedele din timpul lui Wladislav al II-lea Jagello, au fost emise tot la Kremnitz, în timpul monetarilor din familia Thurzó, avînd siglele K-H³.

Piesele din timpul lui Ludovic al II-lea au siglele K-B, C şi A-V. După cum am arătat mai sus, sigla K, este iniţiala oraşului Kremnitz, unde a fost bătută moneda. În ceea ce priveşte litera B, ea este iniţiala numelui Bernat Péhaim (Pehem, Behem), care administrează monetăria între anii 1524-1546. Litera B a rămas mai departe pe monede şi după moartea lui, înţelesul original fiind uitat, crezîndu-se că este prescurtarea cuvîntului Bányas sau Bergstadt⁴.

Iniţiala C de pe o monedă din anul 1525, ar putea să fie prescurtarea cuvîntului Coloşvar, Cluj, ceea ce înseamnă că moneda ar putea să fi fost bătută la Cluj. Cît despre moneda cu siglele A-V şi cu data ştearsă, este bătută tot la Kremnitz şi o putem data între anii 1520-1521. Această datare o putem face după faptul că între aceşti ani la administrarea monetăriei a venit Alexius Thurzó, fratele şi succesorul lui Georgius Thurzó, care dimpreună cu bancherul Anton Fugger din Augsburg exploatează monetăria în această perioadă, iar litera A este prescurtarea numelui Alexius⁵.

Moneda din anul 1556 emisă de Ioan Sigismund cu siglele N-P, este bătută la Baia Mare, iar restul monedelor din timpul lui Ferdinand I şi Maximilian al II-lea, cu siglele K-B, au fost bătute la Kremnitz.

Explicaţia că pe monedele din anul 1556, emise de Ferdinand I şi Ioan Sigismund, amîndoi îşi iau titulatura de rege al Ungariei se datoreşte situaţiei existente în centrul Europei în prima jumătate a secolului al XVI-lea. După bătălia de la Mohács (29 august 1526), Ioan Zápolya este încoronat la 10 noiembrie 1526, la Alba Iulia rege al Ungariei, dar o lună mai tîrziu, Ferdinand I Habsburg este ales şi el rege al Ungariei de către magnaţi. Ioan Zápolya a fost reinstalat pe tronul de la Buda în toamna anului 1529 de însuşi sultanul Soliman. Atît Ferdinand cît şi Zápolya se intitulau rege al Ungariei. După moartea lui Ioan Zápolya (iulie 1540), a fost numit rege al Ungariei şi principe al Transilvaniei fiul său Ioan Sigismund, care este reales în 1556 de Dieta întrunită în oraşul Sebeş⁶.

Începînd din anul 1559, pe monedele bătute de Ferdinand I, el îşi ia titulatura de „Împărat Roman“, în urma morţii fratelui său, 21 septem-

2. SZEKELY ZOLTAN, *Un tezaur monetar din secolul al XVI-lea de la Satu Mare*, în *STUDII ŞI CERCETĂRI DE NUMISMATICĂ*, vol. I, Buc. 1957, p. 242.

3 SZEKELY ZOLTAN, *op. cit.* p. 241-242.

4 SZEKELY ZOLTAN, *op. cit.* p. 243 şi E. CHIRILĂ, ST. DĂNILĂ, *Tezaurul monetar de la Pozmuş, secolul XVI în „TEZAURE MONETARE DIN NORDUL TRANSILVANIEI SECOLELE XVI-XVII“*, Zalău, 1970, p. 9.

5 FR. PAP, Z. MILEA, V. FENEŞAN, *Tezaurul monetar din secolele XV-XVI de la Iara (jud. Cluj)*, în „*STUDII ŞI CERCETĂRI DE NUMISMATICĂ*“ vol. V, 1971, p. 186-190.

6 *Istoria României*, vol. II, Ed. Acad., Buc., p. 639 şi 937.

brie 1558, deși Carol al V-lea a renunțat la tron de la data de 3 august 1556⁷.

Prezența acestui tezaur, de proveniență ungurească, pe teritoriul județului nostru, se poate explica prin faptul că unul din principalele drumuri comerciale care legau Transilvania cu Țara Românească (în acea perioadă), era cel de pe valea Buzăului. Încă din secolul anterior, târgul Buzău, era socotit o puternică piață comercială unde se desfășeau mărfurile aduse din Transilvania, Moldova și Țara Românească. În acest sens menționăm că Buzăul ca târg comercial este pomenit încă de pe vremea lui Dan al II-lea într-un document dat la 30 ianuarie 1431⁸.

Ultimul denar de argint, de la Maximilian al II-lea, este emis în anul 1568, ceea ce ne face să acceptăm acest an ca „terminus post quem”, al ascunderii tezaurului monetar de la „Siliște”. Tezaurizarea o putem pune în legătură cu sfârșitul domniei minorului Petru (1559-1568) fiul lui Mircea C'obanul, domnie marcată de violente lupte feudale și începutul domniei lui Alexandru Mircea (1568-1577)., la fel de zbuciumată⁹.

7 E. CHIRILĂ, N. STEIU, *Tezaurul monetar de la Cetatea Veche (or. Huedin), secolele XV-XVI*, în „TEZAURE MONETARE DIN NORDUL TRANSILVANIEI SECOLELE XVI-XVII, Zalău, 1970, p. 19.

8 I. BOGDAN, *Documente privitoare la relațiile Țării Românești cu Brașovul și Ungaria în secolele XV-XVI*, Buc., 1920, p. 23-24.

9 ISTORIA ROMÂNIEI, vol. II, p. 910.